

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Karol Weitz

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie egzekucyjnej w przedmiocie nadzoru nad egzekucją prowadzoną przez D. M. Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w S. Kancelaria Komornicza nr (...) w S. w sprawach: Km (...) z dwóch udziałów po 1/2 w ograniczonym prawie rzeczowym - spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, położonym w P., gm. K., dla którego Sąd Rejonowy w S. XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), znajdującego się w zasobach mieszkaniowych Spółdzielni Mieszkaniowej "P." w P. na wniosek wierzycieli Spółdzielni Mieszkaniowej "P." w P., E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., F. Spółki Akcyjnej w W. i Kancelarii (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w W. przy uczestnictwie - wierzycieli hipotecznych: Banku (...) Spółki Akcyjnej w W., Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W., H. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. i F. Spółki Akcyjnej w W. - właściciela nieruchomości Spółdzielni Mieszkaniowej "P." w P. - dłużników i współwłaścicieli w udziałach po 1/2: J. B. (poprzednio P.), K. P. oraz nabywców licytacyjnych – P. O. i S. S. na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 grudnia 2019 r., na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 18 marca 2019 r., sygn. akt II Cz (...),

„1. Czy w sytuacji prowadzenia egzekucji ze wszystkich udziałów w ograniczonym prawie rzeczowym - spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, dopuszczalne są odrębne licytacje tych udziałów, czy sprzedaż licytacyjna winna obejmować spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, jako całość i czy taka decyzja wymaga wniosku o połączenie egzekucji z udziałów w jedno postępowanie (art. 926 § 1 k.p.c.)?

2. Czy brak pouczenia, przez komornika lub sędziego sprawującego nadzór nad przebiegiem egzekucji ze spółdzielczego własnościowego

prawa do lokalu dłużników, występujących w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego, o możliwości złożenia wniosku o połączenie w jedno postępowanie egzekucji skierowanych do udziałów w spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego (art. 5 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) może stanowić podstawę do odmowy udzielenia przybicia?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. prawomocnym wyrokiem z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt X RC (...) rozwiązał małżeństwo J. P. i K. P. przez rozwód. Na wniosek byłych małżonków z dnia 29 lutego 2016 r. w księdze wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w S. Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. dla ograniczonego prawa rzeczowego - spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w P., znajdującego się z zasobach mieszkaniowych Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” z siedzibą P., w dziale II wpisano - w miejsce wspólności ustawowej małżeńskiej - współwłasność w udziałach po 1/2 części przypadającej każdemu z nich.

Do udziałów tych zostały skierowane egzekucje prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w S.; w sprawach Km (...) i Km (...) z wniosku Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” z siedzibą w P. egzekucja prowadzona jest z obu udziałów dłużników, a w sprawach Km (...), Km (...) i KM (...) - wszczętych na wniosek E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., F. spółki akcyjnej w W. oraz Kancelaria B. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w W. - z udziału dłużnika K. P.

Sąd Rejonowy w S. prowadzi nadzór nad egzekucją z udziału dłużnika K. P. (w sprawie IX Co (...)) oraz z udziału dłużniczki J. P. (w sprawie IX Co (...)).

W dniu 25 kwietnia 2018 r. odbyły się drugie licytacje udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego dłużników; o godz. 10.30 odbyła się licytacja udziału należącego do dłużnika K. P., zaś o godz. 11.30 - licytacja udziału J. P.

Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt IX Co (...), udzielił przybicia udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego należącego do dłużnika K. P. na rzecz nabywcy P. O. za cenę 63.333,33 zł; kolejnym natomiast postanowieniem, wydanym w tym samym dniu (w sprawie IX Co (...)), udzielił przybicia udziału w tym prawie, należącym do dłużniczki J. P., na rzecz S. S. - również za cenę 63.333,33 zł. Sąd Rejonowy uznał, że obie licytacje zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami postępowania, nie było podstaw do zawieszenia lub umorzenia żadnego z tych postępowań a wszyscy ich uczestnicy otrzymali zawiadomienia o licytacji.

Dłużnicy zaskarżyli powyższe postanowienia zażaleniami. K. P. wniósł o uchylenie postanowienia dotyczącego jego udziału i wydanie orzeczenia odmawiającego udzielenia przybicia. Taki sam wniosek sformułowała dłużniczka J. P. w odniesieniu do postanowienia rozstrzygającego o jej udziale.

Skarżący podnieśli, że między uczestnikami licytacji doszło do zмовy umożliwiającej wyłonienie nabywców oferujących najniższą cenę.

K. P. podniósł ponadto, że jest osobą niepełnosprawną całkowicie niezdolną do samodzielnej egzystencji i porusza się na wózku inwalidzkim. Stan zdrowia po rozległym udarze uniemożliwia mu opuszczenie mieszkania, w związku z czym nie mógł osobiści wziąć udziału w licytacji, ani poprzez pełnomocnika, gdyż go na to nie stać. Wskazał również, że nie można uznać za prawomocny opis i oszacowanie z dnia 10 listopada 2016 r., który miał się uprawomocnić w dniu 16 listopada 2016 r., jako że nie doręczono mu żadnego zawiadomienia w tym przedmiocie.

J. P. wskazała również na wadliwość operatu szacunkowego, podnosząc, że od dnia jego sporządzenia upłynął okres 12 miesięcy, w związku z czym sporządzone na jego podstawie opis i oszacowanie nie mogły stanowić podstawy ustalenia ceny wywoławczej. Podniosła, że Spółdzielnia Mieszkaniowa P. w P. nie dołączyła do akt sprawy oryginału tytułu wykonawczego i z tego powodu egzekucja powinna zostać umorzona.

Sąd Okręgowy w S., przy rozpoznawaniu zażaleń obojga dłużników łącznie, powziął wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 390 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić je do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie sprawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, zgodnie z którym podjęcie uchwały rozstrzygającej zagadnienie prawne stanowi - ze względu na jej wiążący charakter (art. 390 § 2 k.p.c.) - wyjątek od zasady samodzielnego rozstrzygania sprawy przez sąd właściwy. Z tego względu wskazuje się na potrzebę ścisłej wykładni przesłanek stosowania art. 390 k.p.c. (zob. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 listopada 2008 r., III CZP 21/08, nie publ.; z dnia 29 października 2009 r., III CZP 79/09, nie publ. i z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ.). Podkreśla się przy tym, że przedmiotem zagadnienia prawnego może być jedynie taka poważna wątpliwość prawna, której wyjaśnienie w formie uchwały jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd drugiej instancji. Sąd ten powinien zatem szczegółowo wyjaśnić, na czym polegają jego wątpliwości i dlaczego uważa je za poważne; obowiązany jest również wykazać, że wątpliwości te pozostają w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem środka odwoławczego. Przytoczone w tym zakresie argumenty podlegają rozważeniu przez Sąd Najwyższy, który w pierwszej kolejności bada, czy spełnione zostały warunki do podjęcia uchwały (por. m.in. uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego: z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, nie publ.; z dnia 30 maja 2003 r., III CZP 30/03, nie publ.; z dnia 14 listopada 2006 r., III CZP 84/06, nie publ.; z dnia 20 listopada 2009 r., III CZP 90/09, nie publ. i z dnia 22 października 2010 r., III CZP 80/10, nie publ.). Warunki takie nie zostają spełnione, jeżeli przedstawione zagadnienie prawne w istocie nie odzwierciedla poważnych wątpliwości, lecz jego rozstrzygnięcie ma jedynie legitymizować pogląd sądu drugiej instancji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 czerwca 2015 r., III CZP 30/15, nie publ.; z dnia 28 stycznia 2016 r., III CZP 105/15, nie publ. oraz z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, nie publ.).

Możliwość połączenia postępowań egzekucyjnych skierowanych do nieruchomości reguluje art. 926 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem postępowania egzekucyjne toczące się co do kilku nieruchomości tego samego dłużnika lub co do kilku części tej samej nieruchomości, jak również postępowania egzekucyjne dotyczące części nieruchomości i jej całości, mogą być połączone w jedno postępowanie, jeżeli odpowiada to celowi egzekucji, a nie ma przeszkód natury prawnej lub gospodarczej; połączenie zarządza na wniosek jednej ze stron komornik, a gdy nieruchomości są położone w okręgach różnych sądów rejonowych, sąd okręgowy przełożony nad sądem rejonowym, w którego okręgu wszczęto pierwszą egzekucję. Część tej samej nieruchomości, o której mowa w przytoczonym przepisie - jak trafnie zauważono w literaturze przedmiotu - może stanowić udział we współwłasności nieruchomości.

Z art. 926 § 1 k.p.c. wynika jednoznacznie - co dostrzegł Sąd Okręgowy – że ani komornik, ani sąd nie mogą zarządzić połączenia postępowań egzekucyjnych z kilku części tej samej nieruchomości bez wniosku strony. Nie ulega zatem wątpliwości, że w razie niezgłoszenia takiego wniosku postępowania te mogą toczyć się samodzielnie. Reguła ta znajduje zastosowanie w przypadku egzekucji z udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu (art. 17² ust. 1 i 6, art. 17³ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r, poz. 845 ze zm.)). Wątpliwości takich w istocie nie ma Sąd Okręgowy, co może wskazywać na to, iż celem pytania sformułowanego w punkcie pierwszym sentencji postanowienia jest jedynie uzyskanie potwierdzenia trafności poglądu uznanego za właściwy.

Ocena, czy zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego wymaga uprzedniego wstępnego rozważenia zarzutów podniesionych w środku odwoławczym oraz możliwych kierunków rozstrzygnięcia sprawy w zależności od sposobu rozwikłania poważnych wątpliwości leżących u podłoża tego zagadnienia. Oceny tej dokonuje sąd drugiej instancji; może on wykazać w ten sposób, że rozstrzygnięcie poważnych wątpliwości prawnych ujętych w zagadnieniu prawnym ma znaczenie dla wyniku sprawy. Gdyby sąd drugiej instancji nie miał obowiązku wstępnego rozważenia zarzutów apelacyjnych pod kątem celowości pytania prawnego, musiałby tego dokonać Sąd Najwyższy,

a to nie mieści się w jego ustawowej roli określonej w art. 390 k.p.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2011 r., III CZP 1/11, nie publ.; z dnia 18 marca 2010 r., II PZP 2/10, nie publ. i z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 132/13, nie publ.).

Sąd Okręgowy nie podjął nawet próby wykazania istnienia związku przyczynowego między wątpliwościami ujętymi w drugim pytaniu - dotyczącym zaniechania pouczenia dłużników nie korzystających z pomocy profesjonalnych pełnomocników o możliwości zgłoszenia wniosku o połączenie postępowań egzekucyjnych skierowanych do przysługujących im udziałów spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu - a rozstrzygnięciem o zasadności rozpoznawanych zażaleń; nie wyjaśnił, jak - według niego - kształtowałyby się ocena zasadności tych zażaleń w zależności od sposobu rozstrzygnięcia przedstawionych wątpliwości. Co więcej, wskazał, że nie można jednoznacznie ocenić, jaki wpływ na wynik przetargu miałoby przeprowadzenie jednej licytacji co do udziałów obojga dłużników.

Sąd Okręgowy zauważył, że dłużnicy nie zostali pouczeni o możliwości złożenia wniosku o połączenie postępowań egzekucyjnych. Nie jest to jednak jednoznaczne z tym, czy możliwość skorzystania z tego uprawnienia była im znana. W zażaleniach dłużnicy w tym zakresie żadnych twierdzeń ani zarzutów nie podnieśli.

Wypada przypomnieć, że - zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego - zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. musi być odpowiednio powiązane z własnymi ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sąd drugiej instancji (zob. m.in. postanowienia: z dnia z 14 września 2006 r., III CZP 61/06, nie publ.; z dnia 24 lipca 2013 r., III CZP 37/13 z dnia 20 maja 2014 r., I PZP 1/14, nie publ.). Sąd Okręgowy takich stanowczych ustaleń nie dokonał, co tym bardziej usprawiedliwia odmowę podjęcia uchwały rozstrzygającej przedstawione wątpliwości prawne.

Z tych względów Sąd Najwyższy, wobec niespełnienia przesłanek przewidzianych w art. 390 § 1 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

jw

